

MEMO / 2013. november 8.

A FRA felmérése az Európai Unió tagállamain belüli, zsidók elleni hátrányos megkülönböztetésről és gyűlölet-bűncselekményekről

Az alábbiakban röviden áttekintjük az eredményeket. A legfontosabb megállapítások a vonatkozó ábrákkal és a véleményekkel együtt a felmérésről szóló jelentésben találhatóak.

1. Miért és hogyan készült a felmérés?

Az antiszemitizmus a zsidókkal szembeni régi és mélyen gyökeredző előítéletekből ered, amely a mai napig fennmaradt, és amely olyan megnyilvánulásokhoz vezet, mint az antiszemita erőszak, zaklatás és gyűlöletbeszéd. Számos efféle megnyilvánulás azonban bejelentetlen marad. Az Európai Unió 28 tagállama közül csak 13 gyűjt hivatalosan adatokat a rendőrségen bejelentett vagy a büntetőjogi rendszeren keresztül feldolgozott antiszemita megnyilvánulásokkal kapcsolatban.

A FRA célja e felmérés kidolgozásával az volt, hogy – első ízben – összehasonlítható adatokat gyűjtsön az antiszemita erőszakkal, a zaklatással és a gyűlöletbeszéddel kapcsolatban, ezáltal járulva hozzá a napjainkban jellemző antiszemitizmus feltartóztatásához. A felmérésről készült jelentés megállapításai a nyolc részt vevő ország eredményeit foglalja össze, mely országok a becslések szerint az Európai Unió zsidó lakosságának mintegy 90%-ának adnak otthont. Az eredmények 5847 olyan önmagát zsidónak valló (16 éves vagy idősebb) alany válaszain alapulnak, akik az EU következő nyolc tagállamának valamelyikében élnek: Belgium, Franciaország, Németország, Magyarország, Olaszország, Lettország, Svédország és az Egyesült Királyság. Bár a felmérést Romániában is elkészítették, a minta nagysága miatt a román eredmények nem szerepelnek a felmérés eredményeinek elemzésében. Összefoglalásuk azonban megtalálható a jelentés mellékletében.

A felmérést a FRA állította össze. A felmérést – nyílt pályázati felhíváson elnyert, a FRA-val kötött szerződés keretében – az Ipsos MORI az egyesült királysági *Institute for Jewish Policy Research*-csel (zsidó politikai kutatóintézet) együttműködésben online végezte 2012 szeptemberétől októberéig. A felmérés a részt vevő országok nyelvén, valamint héberül és oroszul volt elérhető.

Az online felmérési módszerre az európai zsidó emberekkel kapcsolatos kutatások szakértőivel való egyeztetést követően a téma érzékenysége miatt esett a választás. Az online módszer azt is lehetővé tette, hogy a felmérésben részt vevő országokban potenciálisan minden önmagát zsidónak valló érdeklődő

részt vegyen és megossza tapasztalatait. E módszer másik előnye, hogy minden kiválasztott országban könnyen lehetett egyenlő mértékben alkalmazni.

2. Milyen kérdések szerepeltek a felmérésben?

A felmérésben az antiszemita tendenciákról és az antiszemitizmusról mint mindennapi problémáról kérdezték a válaszadók véleményét és felfogását. Arra is megkérték a válaszadókat, hogy írják le személyes tapasztalataikat antiszemita megnyilvánulásokkal kapcsolatban, ha szemtanúi voltak ilyennek, illetve ha aggódnak amiatt, hogy – személyes biztonságukat, gyermekeik, más családtagjaik vagy barátaik biztonságát veszélyeztető – antiszemita támadás áldozataivá válhatnak. A felmérés ezenkívül arról is szolgál adatokkal, hogy a zsidó közösség elleni antiszemita cselekményeket – mint a zsidó emlékhelyek megrongálását vagy a médiában, illetve az interneten megjelenő antiszemita üzeneteket – problémának tekintik-e saját országukban a zsidó válaszadók.

A felmérés emellett szociodemográfiai adatokat is gyűjtött, például a válaszadók nemére és életkorára, végzettségére, foglalkoztatási helyzetére és jövedelmére vonatkozóan.

3. Mennyire találják mindennaposnak a válaszadók az antiszemitizmust?

A válaszadók többsége (66%) szerint az antiszemitizmus problémát jelent a felmérésben szereplő uniós tagállamokban. Átlagosan négy válaszadóból három (76%) úgy véli továbbá, hogy a helyzet egyre akutabbá válik, és hogy az utóbbi öt évben országában nőtt az antiszemitizmus. Összességében a válaszadók 75%-a tekinti problémának az interneten megjelenő antiszemitizmust.

4. Mennyire gyakoriak az antiszemita gyűlölet-bűncselekmények az EU-ban?

A felmérést megelőző évben öt válaszadóból egy (21%) személyesen is részese volt legalább egy esetben antiszemita indíttatású verbális inzultusnak vagy zaklatásnak és/vagy fizikai támadásnak. A válaszadókat azokról az esetekről is megkérdezték, amelyek közvetlenül érintették őket – vagyis például ha szemtanúi voltak annak, hogy más zsidó származású személyt verbálisan inzultáltak, zaklattak vagy fizikailag bántalmaztak. A válaszadókat közvetlenül érintő antiszemita megnyilvánulások aránya Magyarországon (43%), Belgiumban (35%) és Franciaországban (30%) volt a legmagasabb. A válaszadókat arról is kérdezték, milyen formában zaklatták őket. A zaklatás különböző formái közül a szemtől szembe vagy az interneten keresztül tett sértő megjegyzések voltak a leggyakoribbak.

A legsúlyosabb antiszemita indíttatású zaklatások elkövetői a válaszadók leírása alapján szélsőséges muszlim nézeteket (27%), baloldali (22%) politikai nézeteket vagy jobboldali (19%) politikai nézeteket vallanak.

A felmérést megelőző évben összességében a válaszadók 4%-a tapasztalt zsidó származása miatt fizikai erőszakot vagy erőszakkal való fenyegetést.

Az eredmények szerint az elmúlt öt évben zaklatást tapasztaló válaszadók 76%-a, a fizikai erőszakot vagy erőszakkal való fenyegetést tapasztalók 64%-a és a személyes tulajdon megrongálását tapasztalók 53%-a nem jelentette az esetet sem a rendőrségnek, sem bármely más szervezetnek – ideértve azokat az országokat is, ahol ezeket az adatokat hivatalosan gyűjtik. Hasonló jelenség a FRA [más csoportokkal foglalkozó munkájában](#) (például az [LMBT-személyek, kisebbségek és migránsok](#)) is érzékelhető.

A FRA elmúlt években végzett, az antiszemitizmussal kapcsolatos adatgyűjtő munkája szintén azt mutatja, hogy csak 13 uniós tagállam rendelkezik hivatalos adatokkal és statisztikákkal az antiszemita cselekményekről. Ahol léteznek ilyen adatok, azok nem összehasonlíthatóak, mivel különböző meghatározások alapján és módszerekkel gyűjtik őket. Továbbá, a zsidó szervezetek vagy más civil társadalmi szervezetek számos uniós tagállamban rendszertelenül gyűjtenek adatokat az antiszemita megnyilvánulásokról.

A „Nézz szembe a tényekkel!” elnevezésű közös projekt, amelynek legfőbb célkitűzése az EU-ban történő gyűlölet-bűncselekmények és megnyilvánulások figyelemmel követésének és nyilvántartásba vételének javítása, megjelentette a gyűlölet-bűncselekmények figyelemmel követésére vonatkozó iránymutatásait, amely itt érhető el: [Guidelines-for-monitoring-of-hate-crimes-and-hate-motivated-incidents](#).

5. Mennyire érzik magukat biztonságban a zsidó származású emberek?

Az összes válaszadó közel fele (46%) aggódik amiatt, hogy nyilvános helyen szóbeli inzultus vagy zaklatás áldozata lesz, míg egyharmaduk (33%) tart attól, hogy zsidó származásuk miatt fizikai támadás éri őket. Nagyobb mértékben aggódnak amiatt, hogy ezek a támadások családtagjaikkal vagy hozzájuk közel állókkal történnek meg, mint attól, hogy személy szerint ők válnak ezek áldozatául. Az iskoláskorú gyermekek szüleinek vagy nagyszüleinek 66%-a aggódik amiatt, hogy gyermekeik antiszemita indíttatású verbális inzultus vagy zaklatás alanyai lesznek az iskolában vagy az odavezető úton, és 52%-uk aggódik amiatt, hogy gyermekeiket antiszemita indíttatású fizikai erőszak éri.

6. Mennyire gyakori az antiszemita hátrányos megkülönböztetés az EU-ban?

Az összes válaszadó 23%-a számolt be arról, hogy a megelőző 12 hónap folyamán tapasztalt valamilyen formában hátrányos megkülönböztetést vallása vagy etnikai háttere miatt. Antiszemita hátrányos megkülönböztetésre minden országban leggyakrabban a munkahelyen (11%), álláskereséskor (10%), illetve az iskolában vagy képzésben (8%) kerül sor.

Azok közül, akik úgy érezték, hogy zsidó származásuk miatt hátrányos megkülönböztetésben volt részük, a legtöbben (82%) a legsúlyosabb ilyen jellegű eseteiket semmilyen hatóságnak vagy szervezetnek nem jelentették. Az ennek okát firtató kérdésre 57%-uk azt válaszolta, hogy semmi sem változott volna a bejelentéstől; ez az eredmény hasonló [más FRA-tanulmányok](#) eredményeihez.

7. Milyenek érzékelik a zsidó származású személyek a társadalom velük szembeni bánásmódját?

Nagyjából egy ötödük (23%) mondta, hogy időnként azért nem látogat el zsidó rendezvényekre vagy helyszínekre, mert ott vagy az odavezető úton zsidó származása miatt nem érzi magát biztonságban. Kicsit több mint negyedük (27%) időnként nem keres fel bizonyos helyszíneket, mert zsidó származása miatt nem érzi magát biztonságban; e válaszadók legnagyobb arányban Belgiumban (42%), Magyarországon (41%) és Franciaországban (35%) élnek.

Tízből egy válaszadó (11%) az előző öt évben vagy elköltözött aktuális lakóhelyéről, vagy gondolkodott a költözésen azért, mert zsidó származása miatt nem érezte magát biztonságban. Ezen aggodalom miatt a válaszadók közel harmada (29%) gondolkodott azon, hogy kivándorol. Ez különösen érvényes a magyarországi (48%), a franciaországi (46%) és a belgiumi (40%) válaszadókra.

A válaszadók többsége számára nagy problémát jelentene a tradicionális zsidó gyakorlatok betiltása (76% vélte problémának a körülmetélés betiltását, míg 58% mondta ugyanezt a hagyományos állatölésről).

8. Mit lehet tenni az antiszemitizmus kezelése érdekében?

- A hátrányos megkülönböztetés és a gyűlölet-bűncselekmények szisztematikus és koordinált kezelése érdekében az EU-nak és tagállamainak biztosítaniuk kell, hogy az antiszemitizmus leküzdését célzó intézkedéseket több releváns területen nemzeti stratégiákba és cselekvési tervekbe integrálják.
- A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a népirtás, az emberiség elleni bűncselekmények és a háborús bűntettek nyilvánosság előtti védelmezése, tagadása vagy jelentéktelen színben való durva feltüntetése is büntetendő legyen.
- A politikusoknak és a véleményformálóknak tartózkodniuk kell az antiszemita kijelentésektől, valamint egyértelműen el kell ítélniük mások efféle kijelentéseit.
- Az uniós tagállamoknak ösztönözniük kell a szakszervezeteket és a munkáltatói szövetségeket arra, hogy fogadjanak el sokszínűséget és megkülönböztetésmentességet támogató politikákat, többek között a zsidó származású emberek igényeinek a munkahelyen való elfogadására vonatkozóan, például – amennyiben lehetséges – a szabadságolás rugalmassá tételével.
- Ezenkívül az uniós tagállamoknak meg kell könnyíteniük az esélyegyenlőségi szervek és a zsidó közösségi szervezetek közötti együttműködést annak érdekében, hogy a hátrányos megkülönböztetéssel szembesülő zsidó emberek tájékoztatást kapjanak jogaikról és a rendelkezésre álló jogorvoslati mechanizmusokról.
- Az EU-nak és tagállamainak hatékony módszereket és helyes gyakorlatokat kell meghatározniuk az online antiszemitizmussal kapcsolatos egyre növekvő aggodalom kezelése érdekében. Az EU

tagállamainak meg kellene vizsgálniuk annak lehetőségét, hogy olyan különleges rendőri egységeket hozzanak létre, amelyek az interneten elkövetett gyűlölet-bűncselekményeket figyelik és vizsgálják, és olyan intézkedéseket kellene bevezetniük, amelyek arra ösztönzik a felhasználókat, hogy minden antiszemita tartalmat jelentsenek a rendőrségnek.

- A bejelentetlen esetek arányának csökkentése érdekében ösztönözni kell az áldozatokat, hogy bejelentést tegyenek a rendőrségen, és ehhez segítséget kell nyújtani számukra. Az EU-nak, a tagállamoknak és a helyi hatóságoknak figyelemfelkeltő tevékenységbe kell kezdeniük, vagy fokozni kell ilyen jellegű tevékenységeiket annak érdekében, hogy támogassák a gyűlölet-bűncselekmények és hátrányos megkülönböztetések áldozatait abban, hogy jelentsék a velük történeteket.
- Ha egy bűncselekmény antiszemita indíttatású, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy ezt az indítékot megfelelő módon rögzítsék és a büntetés kiszabásakor – például fokozott büntetés kiszabásával – figyelembe vegyék. Ezenkívül az ilyen típusú esetek szisztematikus nyilvántartásba vételének biztosítása érdekében képzéseket kell tartani a tagállamokban. Mérlegelendő például olyan gyakorlatok bevezetése is, mint a „harmadik fél általi bejelentés”, amikor egy civil társadalmi szervezet tesz bejelentést az áldozat nevében.

9. A FRA kapcsolódó munkái

A FRA 2007 óta foglalkozik az antiszemitizmussal:

- Az [Antisemitism - Summary overview of the situation in the EU 2002-2012](#) [Antiszemitizmus – az EU-n belüli helyzet (2002–2012) áttekintésének összefoglalása] (2013. november) (legutóbbi változat) évenkénti frissítései
- [Educators' Toolkit on the Holocaust and Human Rights](#) [Oktatási eszközök a holokauszttal és az emberi jogokkal kapcsolatban] (2011. november)
- [Human rights education at Holocaust memorial sites across the European Union: An overview of practices](#) [Emberi jogi oktatás holokauszt emlékhelyeken az Európai Unióban: A gyakorlatok áttekintése] (2011. október)
- [Excursion to the past - teaching for the future, Handbook for teachers](#) [Utazás a múltba – tanítás a jövő számára, tanári kézikönyv] (2010. november)
- [Discover the Past for the Future: The role of historical sites and museums in Holocaust education and human rights education in the EU](#) [Fedezd fel a múltat a jövőnek: a történelmi helyszínek és múzeumok szerepéről a holokauszt- és emberi jogi oktatásban az EU-ban] (2010. január)

Az eredményeket a FRA nemcsak online közli, hanem a [FRA weboldaláról](#) letölthető jelentésekben is megjelenteti:
– **Zsidók elleni hátrányos megkülönböztetés és gyűlölet-bűncselekmények az EU tagállamaiban: az antiszemitizmussal kapcsolatos tapasztalatok és felfogás**
– **Vizsgálati módszer, minta, és kérdőív - Technikai jelentés**

– Antiszemitizmus – Összefoglaló áttekintés az Európai Unióban fennálló helyzetről 2002-2012

A FRA rasszizmussal és a hozzá kapcsolódó intoleranciával kapcsolatos munkája és a vonatkozó kiadványok a következő weboldalon érhetők el: <http://fra.europa.eu/en/theme/racism-related-intolerances>.

Kérjük, további információért forduljon a FRA médiacsapatához: **e-mail: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 58030 858**